

UNIVERSITAT JAUME I
FACULTAT DE CIÈNCIES HUMANES I SOCIALS
TREBALL FINAL DE MÀSTER EN EDUCACIÓ SECUNDÀRIA I
BATXILLERAT (VALENCIÀ: LENGUA I LITERATURA)

**PROPOSTA D'ESTUDI DE L'EXPRESSIÓ I LA
COMPRENSIÓ DE LES EMOCIONS A TRAVÉS DEL TEXT
NARRATIU AL CURS DE 1r D'ESO**

Presentat per Andrea Alcalà Vallés

Dirigit per Adolf Piquer

Curs: 2021-2022

Castelló, 2022

RESUM

En aquest treball s'exposa una proposta d'estudi per tal de fer una anàlisi del coneixement de les emocions en l'alumnat del 1r curs de l'Educació Secundària Obligatòria (ESO), per mitjà de la comprensió lectora i l'expressió escrita en l'assignatura de Valencià: Llengua i Literatura. Per a portar a terme aquesta anàlisi, la proposta està basada en la tipologia textual narrativa, ja que és una de les més treballades durant els cursos de l'Educació Primària, i és també una de les principals tipologies que es treballen en el curs esmentat. Aquesta proposta d'estudi ocupa el temps d'entre cinc i huit sessions completes, tenint en compte la durada habitual de 55 minuts que solen tindre. Les sessions es divideixen alhora en tres grans blocs: les sessions introductòries, les adreçades a la comprensió lectora, que es porten a terme amb dos textos que s'han de treballar de manera individual i de manera col·lectiva, respectivament, i les adreçades a l'expressió escrita, en què l'alumnat té un paper més actiu i motivador, ja que tenen l'objectiu final de formar part d'un concurs literari. Aquesta proposta també compta amb un apartat específic en què es preveuen les dificultats possibles i les solucions que es podrien aplicar davant d'alguna d'aquestes.

Paraules clau: emocions, text narratiu, expressió, comprensió.

ÍNDEX

ÍNDEX	3
1. INTRODUCCIÓ	4
1.1 Antecedents: estat de la qüestió	5
1.2 Hipòtesis.....	8
1.3 Organització del treball	9
2. METODOLOGIA	11
2.1. La pràctica de les emocions a partir d'experiències amb alumnes de 1r d'ESO	12
2.2. Continguts del programa	12
2.3. Objectius del programa	13
2.4. Competències	13
2.5. Estructura i temporalització del programa	14
2.6. Activitats del programa	15
2.6.1. Introducció al text narratiu	15
2.6.2 Reflexió prèvia de les emocions	16
2.6.3 Anàlisi de la comprensió lectora: la ira i la por	17
2.6.4 Expressió escrita: creació de text	18
2.6.5 Lectura i concurs final.....	18
2.7. Materials, recursos didàctics necessaris i mètode de treball	19
2.8. Avaluació de les activitats.....	21
3. MODIFICACIONS POSSIBLES	27
4. CONCLUSIONS.....	30
5. BIBLIOGRAFIA	32
5.1 Corpus emprat	32
6. ANNEXOS.....	33

1. INTRODUCCIÓ

El principal objectiu d'aquest treball és fer una proposta d'estudi per a fer una anàlisi detallada de l'expressió i de la comprensió d'algunes emocions (més profundament, la ira i la por) a través del text narratiu en l'assignatura de Valencià: Llengua i literatura. L'anàlisi està pensada per a realitzar-se mitjançant una part de l'alumnat de 1r d'ESO d'algun centre d'Educació Secundària Obligatòria.

Aquest, és un alumnat que en general sol tindre d'entre dotze i tretze anys, i per tant, és un grup situat en l'etapa de la vida que es coneix amb el nom d'adolescència. Aquest és un moment vital i clau en relació amb el desenvolupament personal, psicològic i emocional. Tal com afirma Papalia, (2012: 354) l'adolescència és: «una transición del desarrollo que implica cambios físicos, cognoscitivos, emocionales y sociales [...]».

Si més no, l'adolescència és una època ben interessant per a fer-ne l'anàlisi i conscienciar-los, ja que és un període de la vida en què hi ha un gran nombre d'oportunitats per a créixer i desenvolupar competències com ho són l'autonomia o l'autoestima, però també és un moment en què hi ha perills com ara els accidents, els homicidis i els suïcidis, entre els quals l'expressió, la comprensió i el domini de les emocions juguen un paper essencial.

Pel que fa a les emocions, val a destacar que al llarg de la història la classificació d'aquestes ha sigut molt diversa, gràcies per al qual no tenim espai ni temps per a explicar, però sí que cal remarcar que en aquesta proposta d'anàlisi partim de la idea principal que «les emocions són percepcions que s'acompanyen d'idees i pensaments» (Casals, 2020: 91).

Actualment, la neurociència més moderna i recent anuncia que les emocions poden classificar-se en grups diferents: emocions primàries i/o emocions secundàries. Segons Paul Ekman a *Facial Expressions of Emotion* (2016) les sis emocions primàries són: la por, la tristesa, la ira, la sorpresa, el fàstic i l'alegria. Així doncs, al llarg d'aquest treball es parlarà especial atenció a algunes d'aquestes emocions esmentades, en concret, a la ira i a la por, com ja s'ha esmentat més amunt.

El possible estudi se centra en el gènere literari narratiu, tradicionalment i a grans trets, entès com el relat d'uns fets, reals o imaginaris, que tenen un o més d'un

personatge, els quals realitzen accions amb l'objectiu de resoldre un conflicte. Habitualment, un narrador s'encarrega de contar la història i pot incloure descripcions dels espais i/o dels personatges. D'aquesta manera ho esmenta J. M. Adam (1992: 46-58) en el moment en què remarca que hi ha sis elements essencials que formen part de la tipologia narrativa: la successió dels fets, la unitat temàtica al voltant d'un actor-subjecte (personatge), els predicats transformats, un procés, la causalitat narrativa d'una posada en intriga i una avaluació final (explícita o implícita).

Ara bé, en el text narratiu s'han de tindre en compte elements molt diversos íntimament relacionats amb la comprensió i expressió de les emocions, i que a més han suscitat estudis de narrativa des de criteris teòrics -sobretot de la mà de Genette- com ho són la focalització i el punt de vista, així com la modalització del discurs. Si fem cinc-cèntims recordem, que segons defenia l'estudiós Genette (1972) existeixen tres tipus de focalització: zero, interna i externa.

Cal destacar, que la focalització, juntament amb la modalització, són els elements del relat que garanteixen la comunicació i la construcció de la intel·ligència emocional, és a dir, perquè un text desperte una emoció en el lector, hi ha quatre passes per les quals ha de passar el cervell: a) percepció, b) identificació, c) descodificació, d) interpretació (Goetz i altres, 2004: 235).

La comprensió i expressió d'emocions, com ara, comprendre que un familiar està molest per alguna acció que s'ha realitzat, s'adquireix amb l'experiència comunicativa, viscuda per nosaltres o bé viscuda per tercers, com és el cas en què ens trobem quan llegim un text de qualsevol tipologia.

Així doncs, com ja s'ha dit més amunt, i s'explicarà amb més detall en l'apartat de les hipòtesis, s'espera que l'alumnat siga capaç de comprendre i d'expressar algunes de les emocions per mitjà de la tipologia textual narrativa, que com és ben sabut, és una de les principals tipologies que formen part del currículum d'aquest curs.

1.1 ANTECEDENTS: ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Al llarg de la història de l'ensenyament de llengües, en concret, de l'ensenyament del valencià ha hagut una preocupació notable per l'alumnat pel que fa a l'expressió i la comprensió de textos de les tipologies existents i més conegudes: ja siga el text narratiu, el text descriptiu i/o el text poètic, però sobretot la preocupació ha girat entorn

l'assoliment de la competència lingüística i comunicativa. En aquest cas, partim de la base principal de l'ESO: el currículum de l'assignatura, l'objectiu principal del qual és respondre «a la necessitat de desenrotllar la competència comunicativa de l'alumnat, entesa en tots els vessants: pragmàtic, lingüístic, sociolingüístic i literari.»

Aquesta competència comunicativa és un dels pilars fonamentals per a la convivència de les persones en societat, i tal com és sabut, a l'hora d'aprendre o de desenvolupar la competència lingüística comunicativa en una llengua, bé com a usuari habitual o bé com a aprenent, és ben important treballar activitats lingüístiques diverses. D'aquesta mateixa manera s'esmenta en el Marc Europeu Comú de Referència, a partir d'ara, MECR (2003:33):

«La competència lingüística comunicativa que té un usuari o un aprenent de la llengua s'activa amb la realització de diverses activitats lingüístiques, que comprenen la recepció, la producció, la interacció o la mediació (en concret quan es tradueix o s'interpreta). Cadascun d'aquests tipus d'activitats és possible en relació amb textos en formal oral o escrita o en totes dues. Com a processos, la recepció i la producció (oral i/o escrita) són essencials, ja que tots dos són necessaris per a la interacció.»

Així doncs, les principals bases de les quals partim són el currículum i el MECR, sobretot pel que fa a les bases lingüístiques que ens ofereixen, però per a portar a terme aquesta proposta d'estudi, ens hem fonamentat en materials bibliogràfics que estan relacionats des d'un punt de vista teòric amb les emocions i l'adolescència o que des d'un punt de vista pràctic en fan una anàlisi semblant a la que es porta a terme en aquesta proposta d'estudi.

En primer lloc, s'ha de parar atenció a l'article redactat per Casals (2020), en què es fa un recorregut diacrònic des dels filòsofs presocràtics de l'antiga Grècia fins a l'actualitat (considerem l'actualitat immediata, el moment en què redacta l'article, és a dir, la dècada dels anys 20) de la classificació de les emocions; què són, quan les descobrim, on, perquè les tenim, etc. Aquest treball ens ha sigut de referència, ja que en el nostre estudi hem hagut de fer una tria d'algunes emocions per a poder fer-ne l'anàlisi, però per a la tria primerament ha sigut necessari conèixer ben bé la història i la classificació d'aquestes.

En segon lloc, cal esmentar l'article de Piquer (2018). D'aquest ha sigut profitosa la reflexió que fa al voltant del *pathos*, és a dir, de la dimensió emocional que pot tindre un text, i de la reflexió al voltant de la semàntica en la identitat en la narrativa. Seguint les característiques i els criteris dels quals parla en l'article, hem pogut triar un parell de casos corresponents a aquesta tipologia textual que treballarem en aquesta proposta d'anàlisi. A més, també ha sigut de gran utilitat el fet que esmente obres amb algunes característiques que faciliten la identificació del lector i el despertar de les emocions en aquest per a la tria dels textos, ja que, com defensa, la identitat del lector en el text juga a desencadenar emocions quan aquest les assimila.

Encara hi ha altres treballs útils, com el de Piquer i Rufino (2017), del qual es poden destacar molt positivament les estratègies amb què fan l'estudi de les emocions mitjançant el gènere teatral. Tot i que no treballem el mateix gènere, s'ha de dir que ha sigut un treball d'allò més útil per tal d'extraure'n quins apartats s'han d'explicar en una anàlisi d'aquest tipus, però sobretot perquè hem pogut observar els objectius, bé emocionals o bé relacionats amb la tipologia textual, que es tracten d'assolir en un treball literari i emocional.

Tot i això, encara cal destacar d'aquest estudi de Piquer i de Rufino l'avaluació general del programa i totes les activitats que en formen part, ja que s'expliquen detalladament. Tot plegat ens ha servit de base per tal de fer-nos una idea de com cal fer una anàlisi per a treballar tant aspectes emocionals i psicològics com aspectes literaris i lingüístics com ho són la tipologia textual i/o la modalització, com ja s'havia esmentat.

També cal esmentar obres mestres com ho és la d'Adam (1992), que ens ha permés tractar amb profunditat quines són les característiques que ha de tindre un text narratiu i quines no, ja que en l'obra esmentada tracta i crítica amb profunditat els sis elements claus: la successió dels fets, la unitat temàtica al voltant d'un actor-subjecte (personatge), els predicats transformats, un procés, la causalitat narrativa d'una posada en intriga i una avaluació final (explícita o implícita), com suara s'havia dit.

Tampoc té menys importància l'obra de Genette (1972), ja que gràcies a aquesta hem pogut adquirir conceptes clau per tal de comprendre de quina manera es poden classificar la focalització i el punt de vista, ja que recordem que per a ell són dos conceptes diferents. Però, sobretot ha sigut important comprendre de quina manera la focalització i el punt de vista afecten o estan relacionats en el fet de despertar les emocions en el lector.

Finalment, s'han d'esmentar alguns fragments de l'obra de Bisquerra (2009), en concret, l'apartat tercer, que porta com a títol: «estructura y función de las emociones», i més en concret, el subapartat titulat «emociones positivas y negativas», ja que ens ha permès observar d'una banda quina funció aconsegueix cadascuna de les emocions existents i d'una altra banda, de quina manera i amb quins criteris es classifiquen en emocions positives, negatives i ambigües o en agradables i desagradables com es coneix més bé popularment.

1.2 HIPÒTESIS

Abans de començar a fer l'anàlisi cal formular algunes hipòtesis, a grans trets i en línies generals, ja que hi ha alguns aspectes tant emocionals, com lingüístics i/o de caire literari que s'espera que l'alumnat siga capaç de comprendre o d'expressar, que depenen del tipus d'activitat en què ens centrem. Alguns d'aquests aspectes també són similars en el treball de Piquer i Rufino (2017), ja que, tot i que s'estudien cursos i tipologies textuals diferents, l'objectiu principal d'ambdós programes té un rerefons en comú: el treball emocional relacionat amb la literatura.

Abans de començar a fer el llistat d'aquestes hipòtesis s'ha de recordar que la tria de la tipologia textual narrativa ha sigut escollida, com també s'explicarà més endavant, perquè forma part i és una de les principals tipologies que inclou el currículum de l'assignatura de Valencià: llengua i literatura en el curs de 1r d'ESO, així com és la tipologia més treballada durant l'etapa de primària com suara s'ha dit.

Pel que fa a la primera part d'anàlisi, relacionada amb els aspectes de comprensió lectora, i en relació amb les emocions, es preveu que l'alumnat siga capaç, en primer lloc, de saber llegir, de comprendre amb detall el contingut i de fer un resum breu d'allò que es llig. S'espera també, que en segon lloc, l'alumnat pugui aportar diverses emocions en les pluges d'idees inicials i es mostre participatiu, sempre d'una manera respectuosa.

En el treball que ens pertoca, centrat en l'anàlisi de les emocions, és primordial, que a banda dels aspectes de comprensió, els membres dels grups, almenys de manera majoritària, sàpiguen identificar quines són les dues emocions que s'expressen o es descriuen en els dos textos proposats i sàpiguen relacionar-les amb algun moment personal i/o social.

Quant als aspectes lingüístics i literaris, a banda de la comprensió dels textos a nivell general com ja s'ha esmentat més amunt, s'espera que siguin capaços de respondre correctament, amb adequació i coherència les preguntes de comprensió lectora que estan més relacionades amb la modalització, tant de manera individual com en el treball en grup, fet que porta inclòs que han sigut capaços de comprendre el text, el que s'expressa i que coneixen la tipologia textual narrativa, amb seqüències descriptives, i els trets principals que aquesta tipologia presenta.

Ara bé, en relació amb la segona part d'anàlisi, més relacionada en l'expressió escrita per mitjà de la tipologia narrativa, s'espera que l'alumnat siga capaç de produir un text amb les característiques narratives principals: uns fets, reals o ficticis, que li ocorren a un o a més d'un personatge situat en un espai en un temps determinat, en què s'expressi alguna de les emocions que coneixen – recordem que el personatge pot ser l'autor mateix, és a dir, es pot parlar d'autoficció, un concepte que forma part del circuit literari des de la dècada dels 70 del segle XIX.

Colonna (2004) la defineix com la invenció literària d'una existència, la ficcionalització que cau sobre el jo, és a dir, es fa del jo un element literari. Aquest subgènere també forma part de la narració literària perquè en els textos narratius autoficcional s'empra el llenguatge d'una manera artística i és per això que les emocions poden ser suscitades també a partir d'aquest subgènere literari.

A banda d'això, cal remarcar que ens trobem en un curs de 1r d'ESO en què podria resultar més fàcil parlar d'ells mateixos i d'històries viscudes que no inventar-se-les des de zero. A més, també es preveu que l'alumnat siga capaç d'escriure amb adequació, coherència i cohesió, tenint en compte el nivell educatiu en què se situen.

1.3 ORGANITZACIÓ DEL TREBALL

A continuació, després d'haver explicat les hipòtesis prèvies i altres aspectes que caracteritzen aquest estudi, s'inicia ja el gruix del treball: l'anàlisi que es poraria a terme. En primer lloc, hi ha l'apartat de metodologia, en què s'expliquen detalladament les decisions que s'han hagut de prendre abans de començar i, posteriorment, de quina manera s'ha portat a terme l'anàlisi. Com s'explicarà amb més detall en l'apartat corresponent, s'ha hagut de triar el curs, la tipologia i els textos a treballar.

En segon lloc, dins d'aquest mateix apartat de la metodologia hi ha alguns subapartats com ara: els continguts i els objectius del programa que s'han extret del

currículum oficial de la Generalitat Valenciana. Tot seguit hi ha l'estructura i la temporalització en què es portaria a terme el programa sencer. Més endavant es descriuen detalladament quines activitats es realitzen en cadascuna de les sessions i els materials i recursos didàctics necessaris per als casos en què és necessari material no habitual de l'aula. Finalment, hi ha el subapartat de l'avaluació del programa, en què s'explica de quina manera es farien les comprovacions d'assoliment o no.

En tercer lloc, trobem ja la proposta de millora, en la qual se suggereixen alguns canvis davant de situacions necessàries provocades per la diversitat social, cultural, lingüística, etc. que podem trobar en una aula, així com, pels nivells o ritmes diferents d'aprenentatge que poden tindre alguns membres del grup i/o per les necessitats adaptatives causades per dificultats especials. Finalment, hi ha l'apartat de les conclusions finals que s'han extret després d'haver confeccionat tota la proposta d'estudi i amb una visió general de tot el treball complet.

2. METODOLOGIA

La metodologia utilitzada per a realitzar l'estudi de l'expressió i la comprensió de les emocions, a partir de la tipologia textual narrativa, dins de les aules de 1r d'ESO es pot dividir en huit grans blocs: justificació de la pràctica amb aquest tipus d'alumnat, continguts del programa i objectius d'aquest, estructura i temporalització del programa, activitats realitzades, materials i recursos didàctics, i finalment, l'avaluació del programa.

La proposta ha sigut pensada seguint el marc del DUA (Disseny Universal per a l'Aprenentatge), que recordem que estimula la creació de propostes o dissenys flexius que presenten opcions personalitzables per a qualsevol estudiant sempre que trobe alguna dificultat de progrés perquè el professorat pense que parteix d'un punt diferent al que està. És per això que l'últim apartat presenta possibles modificacions d'algunes activitats per si cal aplicar algun canvi a nivell individual, d'alguns alumnes o de la majoria del grup. No obstant això, s'ha de dir que totes les activitats ja han sigut pensades per a la inclusió de tot el grup i de totes les persones, independentment de la capacitat intel·lectual o les dificultats d'aprenentatge.

Recordem que el DUA està format per tres principis bàsics: què aprenem, com ho aprenem i perquè ho aprenem, i aquests seran els que se seguiran a l'hora de realitzar les sessions per tal que tot l'alumnat tinga les mateixes oportunitats d'aprendre. Per a proporcionar les mateixes oportunitats les ferramentes utilitzades han sigut: d'una banda, oferir l'opció de treballar en paper o per mitjà de les TIC, tant en les activitats de comprensió com en les d'expressió, ja que és una ferramenta que permet ampliar, disminuir i/o adaptar el tipus de lletra si cal. D'una altra banda, ser flexibles a l'hora de triar el mètode de realitzar els treballs quant al nombre de participants, ja que si és necessari, tot el treball pensat per a realitzar de manera individual es pot portar a terme per parelles o per grups – fet que queda més detallat en l'apartat de possibles modificacions, perquè aquests canvis es poden produir per molts motius (dificultats especials, cultura, nivell de llengua o altres).

A tot açò, encara cal afegir que els canvis proposats, o fins i tot, altres canvis nous, es podrien aplicar des d'un principi si ja es coneix l'aula i l'alumnat, o bé després de fer una primera recepció empírica i d'haver observat primerament quins aspectes podrien ser confusos o millorables per a l'alumnat d'una classe qualsevol de 1r d'ESO.

2.1. LA PRÀCTICA DE LES EMOCIONS A PARTIR D'EXPERIÈNCIES AMB ALUMNES DE 1R D'ESO

L'objectiu principal d'aquest estudi és fer una anàlisi detallada pel que fa a la comprensió lectora i l'expressió escrita de textos narratius en l'alumnat del primer curs de l'Educació Secundària Obligatòria, és a dir, en l'alumnat de 1r d'ESO. No obstant això, el rerefons dels textos que es treballaran o que hauran de compondre tenen un eix en comú: les emocions. Per tal de ser més concrets, aquest objectiu es persegueix per mitjà de contes, extrets d'*Històries del paradís* de X.Sarrià i de fragments que pertanyen a textos novel·lístics, com és el cas de *Mor una vida es trenca un amor* de J.Pla.

L'elecció del text narratiu i no d'una altra tipologia textual s'ha de justificar, per raons obvies, ja que és la tipologia textual que més coneixen i més dominen en aquest curs, juntament amb el text descriptiu. D'aquesta manera, es pot afirmar que s'ha descartat el text poètic i el text teatral. El primer per la dificultat de comprensió que porta intrínseca, tot i que és on més sol predominar l'expressió d'emocions, sensacions, etc., mentre que el segon s'ha descartat perquè el coneixement del text teatral i de les característiques corresponents es troba en el curs superior de 2n d'ESO i perquè té dues direccions: la lectura i la representació.

2.2. CONTINGUTS DEL PROGRAMA

- Característiques bàsiques dels textos narratius i descriptius: funció comunicativa, estructura, marques lingüístiques, recursos verbals i no verbals, gèneres.
- Reflexió sobre la importància de la lectura i de l'escriptura com a mitjans lúdics i d'aprenentatge.
- Aplicació dels coneixements sobre les característiques bàsiques dels textos narratius i descriptius a la comprensió, interpretació i anàlisi d'estos.
- Ús i aplicació d'estratègies de comprensió lectora, especialment en textos narratius i descriptius.
- Lectura, comprensió, interpretació i anàlisi de textos escrits descriptius (descriptives en textos literaris narratius).
- Desenrotllament del sentit crític.
- Autoconeixement. Valoració de fortaleces i debilitats.

- Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa, i capacitat d'automotivació.
- Superació d'obstacles i fracassos. Mostrar iniciativa, idees innovadores, perseverança i flexibilitat.
- Ús de ferramentes digitals de busca en pàgines web especialitzades, diccionaris i enciclopèdies en línia, bases de dades especialitzades, visualització, etc.

2.3. OBJECTIUS DEL PROGRAMA

- Interpretar textos escrits en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, de tipologies diverses (descriptius de forma autònoma, relacionats amb l'activitat acadèmica, amb l'ajuda del professorat i dels companys), a través de l'anàlisi dels elements formals i de contingut propis del nivell acadèmic, utilitzant les estratègies de comprensió lectora adequades al text i a l'objectiu de la lectura, per a construir el significat global del text i per al gaudi personal.
- Resumir textos orals i escrits narratius i descriptius, seleccionant les informacions essencials, generalitzant informacions relacionades i elaborant un text coherent i cohesionat que no reproduísca literalment parts del text original, amb la finalitat d'informar del contingut dels textos altres persones.
- Identificar les emocions que s'expressen en un text narratiu i de quina manera es poden expressar en la creació literària d'ells mateixos.
- Reconèixer les emocions d'un mateix i les de les altres persones.
- Sentir empatia respecte de les emocions que experimenten les altres persones o que s'expressen en els textos.

2.4. COMPETÈNCIES

Entre totes les competències esmentades en el currículum de l'assignatura, amb aquesta proposta de treball, l'alumnat adquirirà les següents: d'una banda, la CCLI o Competència en comunicació lingüística, que com suara s'ha dit, és un pilar fonamental per a establir relacions socials i la base sobre la qual està redactat el currículum i el MECR. D'una altra banda, hi ha la CD o Competència digital, que adquireixen «a través de l'ús creatiu, crític i segur de les tecnologies de la informació i la comunicació». És necessari destacar aquesta competència, ja que vivim en l'era de la tecnologia i les xarxes socials. Els principals consumidors d'aquestes xarxes són els més joves, i el fet

d'incloure-les dins de les aules pot contribuir al reforç de la motivació i a l'educació de fer-ne un ús adequat i respectuós, així com, un ús que va més enllà de l'oci i del consum personal per a l'entreteniment.

A més, a més, s'ha d'afegir la CAA o Competència aprendre a aprendre que està present per mitjà del treball de l'aprenentatge col·laboratiu o tècniques i estratègies com la del puzzle d'Aronson, ja que són metodologies que els permeten ser conscients d'allò que s'aprén, pel fet de tindre una participació activa, i quin procés segueixen, ajudant així a que l'aprenentatge siga més efectiu a llarg termini, i per tant, siga un aprenentatge més significatiu.

Encara cal afegir la CSC o Competències socials i cíviques, perquè l'aprenentatge sempre està vinculat a un entorn social i civil i l'alumnat ha de ser-ne conscient com a membre de la societat de la qual forma part. En darrer lloc, però no menys important, hi ha la SIEE o Sentit de la iniciativa i esperit emprenedor, ja que «el parlant ha de saber triar, planificar i gestionar els coneixements, destreses o habilitats i actituds necessaris amb criteri propi, a fi d'aconseguir l'objectiu previst». Recordem que un dels objectius principals d'aquest treball és la regulació emocional, per la qual cosa ha de saber gestionar tot el que ha après per tal de poder aplicar-ho en el dia a dia.

Cadascuna d'aquestes competències no s'assoleix de manera única en una activitat, sinó que totes les activitats estan pensades per a assolir-ne un parell o més. El conjunt de totes les activitats proposades té l'objectiu d'assolir totes les competències al final de la realització d'aquestes.

2.5. ESTRUCTURA I TEMPORALITZACIÓ DEL PROGRAMA

Al llarg del programa, les fases que hi trobem són dues ben separades; d'una banda hi ha la part de la comprensió emocional per mitjà de textos i d'una altra banda trobem la part d'expressió emocional per mitjà de la producció personal per part de l'alumnat del text narratiu. Si més no, ambdues parts compten també amb les sessions introductòries pertinents i les sessions de conclusió o de reflexió necessàries, per tal de posar l'alumnat en el context previ que és necessari i amb l'objectiu de fer una reflexió crítica final al voltant de les emocions.

A l'hora de portar a terme un estudi d'aquesta mena s'ha de tindre en compte que dins de les aules de secundària el temps juga un paper molt important, ja que les classes

tenen una durada marcada i pautaada que no es pot sobrepassar, sempre que no s'arribi a un acord, perquè pertany a una altra assignatura, així com l'atenció de l'alumnat tampoc no és infinita.

La proposta està organitzada i pensada per a ocupar almenys un total de 5 sessions de cinquanta-cinc minuts cadascuna, adequant-nos així, als temps marcats. Ara bé, aquestes 5 sessions podrien allargar-se a un total de 7 o 8 si fora necessari davant d'imprevistos, dificultats o problemes lleus que s'explicaran en l'apartat pertinent (vg. la proposta de millora).

Taula 1. Estructura i temporalització de les sessions de comprensió

SESSIÓ	ACTIVITAT	DURADA
Sessió 1	Introducció al text narratiu	55 minuts
Sessió 2	Parlem d'emocions	55 minuts o 110 si escau
Sessió 3	Anàlisi i comprensió lectora	55 minuts o 110 si escau

Taula 2. Estructura i temporalització de les sessions d'expressió

SESSIÓ	ACTIVITAT	DURADA
Sessió 4	Ens expressem	55 minuts o 110 si escau
Sessió 5	Lectura i concurs final	55 minuts

2.6. ACTIVITATS DEL PROGRAMA

Pel que fa a les activitats que es desenvoluparan per a fer-ne l'anàlisi, s'ha de dir que en són diverses, com ja s'ha explicat anteriorment, i que l'ordre en què es presenten seguidament és el mateix en què es portarien a terme. Abans de començar amb el gruix, però, s'ha de destacar, tot i que ja s'havia esmentat, que hi ha activitats de quatre tipus: introductòries i de posada en context, d'anàlisi i comprensió lectora, d'expressió escrita i de reflexió final.

2.6.1. Introducció al text narratiu

Durant la primera sessió, que podem anomenar sessió introductòria, es repassarà el text narratiu i les característiques d'aquest, ja que és una tipologia textual que

l'alumnat ha d'haver treballat prèviament durant el primer trimestre del curs perquè forma part del currículum.

En primer lloc, es fa una mena de pluja d'idees de manera oral, partint de la premissa: què és un text narratiu, què coneixeu i com en reconeixem un. Per a reforçar aquesta activitat s'apuntaran a la pissarra les idees que l'alumnat haja aportat. Després de la primera pluja d'idees col·lectiva, es comptarà amb un full de suport en què hi ha tres textos de tipologies diferents perquè aporten característiques del text narratiu si és que en falten i que decidisquen quin és el text narratiu i a quin gènere pertanyen la resta (vg. l'annex).

2.6.2 Reflexió prèvia de les emocions

La segona activitat consisteix en què l'alumnat reflexione, en aquest cas, de manera escrita i individual (perquè tinguen més temps de pensar i la reflexió siga més profunda) sobre les emocions: què són, quines coneixen, com en descriuriem un parell, quines senten més a sovint, què fan quan senten una emoció que no els agrada o amb quina no estan massa còmodes (les conegudes amb el nom d'emocions negatives: la ira, la por, la tristesa i el fàstic). No obstant això, inicialment a la reflexió i com a mena d'introducció observarem a classe el vídeo següent: [Del revés - Tràiler en català - YouTube](#), el tràiler de la pel·lícula *Inside Out* de Disney.

Seguidament, per a fer l'activitat més lúdica, i perquè tots coneguen totes les emocions, per mitjà del web *Mentimeter* l'alumnat haurà d'accedir-hi amb connexió a Internet i escriure algunes de les emocions que coneixen, mentre que a mesura que es van rebent les respostes, es van afegint les paraules a un núvol amb diferent mida de lletra que permet destacar les respostes més nombroses (vg. l'annex).

Seguidament, el professor o encarregat haurà de fer una reflexió de quines paraules són una emoció i quines són un adjectiu que descriu el nostre estat d'ànim. Després, repartirà un full (vg. l'annex) amb les sis emocions que, actualment, es consideren les principals segons Paul Ekman (2016) : la ira, la por, el fàstic, l'alegria, la tristesa i la sorpresa, en què l'alumnat, mitjançant l'aprenentatge col·laboratiu amb la metodologia del puzzle d'Aronson, ha de fer la cerca de la definició d'una de les emocions.

El professor ha d'atribuir-li a cadascun dels alumnes una emoció entre les sis que acaben de conèixer, per mitjà de l'atribució de targetes de colors amb una emoticona

dibuixada que represente l'emoció, de manera que cada sis alumnes conformen un grup de treball inicial. Posteriorment, els alumnes han d'ajuntar-se amb els companys experts de la mateixa emoció per a realitzar la cerca de la definició d'aquesta, atribuir-li l'etiqueta i retornar al grup inicial de treball. Una vegada ja estan situats en el grup inicial, s'han d'explicar entre ells les definicions i les etiquetes atribuïdes.

Finalment, abans d'acabar la classe, com que és convenient una posada en comú, s'apegaran les sis cartolines amb les emoticones a la pissarra, i una per una s'anirà comprovant que la informació és correcta a través de voluntaris. Seguidament, s'hauria d'obrir un debat al voltant de la classificació i justificar el perquè una emoció ens pot resultar positiva o agradable, o bé negativa o desagradable. Aquesta activitat cal realitzar-la mantenint els grups inicials de sis persones amb un portaveu.

2.6.3 Anàlisi de la comprensió lectora: la ira i la por

Al llarg de la tercera sessió i després d'haver tractat les emocions en la sessió anterior, s'obrirà un debat per a iniciar la sessió i refrescar la memòria en relació amb les emocions tractades la sessió anterior que gire entorn de la pregunta: Quines emocions us agrada sentir i quines no? Què feu quan sentiu una emoció que no us agrada? Com us calmeu o com hi feu front? (Per exemple: quan discuteixes amb una amiga, quan sents por). D'aquesta manera, han de recordar les definicions i les etiquetes atribuïdes com a positives i negatives.

Seguidament, es repartirà un text perquè treballen de manera individual i un altre text perquè treballen en grups de tres persones (vg. l'annex). Els grups es confeccionaran amb el criteri del professor perquè siguin heterogenis pel que fa al gènere, als diferents nivell de coneixement i al diferent domini de la llengua com a L1 o com a L2 que hi ha entre l'alumnat.

El text que s'ha de treballar individualment, extret de *Mor una vida es trenca un amor*, de Joan Pla, s'ha de llegir atentament perquè després es puguin respondre les preguntes de comprensió lectora relacionades amb el contingut de la història i amb la modalització i el lèxic.

En el cas del text que treballaran en grups de tres persones, el procés que se seguirà serà semblant, tot i que ara hi haurà una passa més: en primer lloc, tindran el text i la fitxa (una fotocòpia per a cadascun dels membres del grup). En aquest cas, cada alumne, primerament, llegirà el text i les preguntes de manera individual. Tot seguit en

cadascun dels grups s'hauran d'atribuir els rols de portaveu, escriptor i corrector i confeccionar les respostes a les preguntes de comprensió lectora en grup per a deixar-les per escrit en una única de les fitxes (vg. l'annex).

2.6.4 Expressió escrita: creació de text

Per a finalitzar amb aquesta proposta d'estudi breu, l'última activitat que l'alumnat ha de realitzar és la creació d'un text narratiu breu en què aparega alguna de les emocions que s'han esmentat a classe.

Per a portar a terme l'activitat es disposarà d'una sessió de 55 minuts en què l'alumnat haurà d'omplir a mode de guia o d'esborrany una fitxa (vg. l'annex) que li servirà de punt de partida per a començar la redacció i així fer-la de manera ordenada amb l'ajuda d'aquestes idees prèvies. El text narratiu no haurà de sobrepassar la llargària d'un full o de 20 línies ni haurà de ser inferior a mitja cara de full o a 10 línies aproximadament.

En tot moment, la professora estarà en l'aula i els podrà ajudar tant en dubtes lèxics, ortogràfics o d'argument de la història, tot i que la creació narrativa ha de ser exclusivament de l'alumnat. A més, a més, comptaran amb accés a Internet per tal de resoldre dubtes ortogràfics, lèxics, etc.

2.6.5 Lectura i concurs final

Una vegada escrites i entregades les redaccions al professor/a, aquest/a les corregirà i les retornarà a l'alumnat de manera puntual perquè en facen una correcció final i una passada a net en un full en blanc, és a dir, perquè facen la versió definitiva. No obstant això, les correccions per part del professor/a no es faran directament, sinó que per mitjà de marques de l'estil de les galerades (que se suposa que l'alumnat ja coneix de manera prèvia), s'assenyalarà el tipus d'incorrecció.

D'aquesta manera, cadascun dels membres que conformen el grup de 1r d'ESO haurà de corregir la redacció que els pertany, però ara d'una manera més activa i tractant de trobar la solució ortogràfica, gramatical o lèxica normativa.

L'activitat final consisteix, en què de manera voluntària alguns dels alumnes llisquen en veu alta la redacció i expliquen als companys la tria de l'emoció expressada,

així com, una situació semblant en què s'han sentit així o en què creuen que es podrien sentir així.

Una vegada han eixit tots els voluntaris a llegir, tots els membres de l'aula hauran d'accedir a la plataforma www.Padlet.com mitjançant un codi QR (vg. l'apartat d'avaluació de les activitats o l'annex) i escriure, de manera anònima per tal d'evitar alteracions, burles o moments similars, els tres títols dels relats que més els han agradat, amb un ordre que vaja del que més al que un poc menys, així podran votar, fins i tot el seu relat si ho creuen convenient, i anar veient en pantalla quines són les més votades.

A banda, d'emplenar aquesta plataforma cal que identifiquen quina emoció sent el protagonista i descriure, de manera molt breu, tal com es pot observar en l'exemple del *Padlet* (vg. l'annex) un moment en què han sentit eixa emoció, per tal de seguir fent una autoanàlisi emocional. Per a fer-ho es pot fer ús d'emoticones que representen les emocions.

Després d'haver realitzat aquesta activitat final, i de la primera correcció, l'alumnat haurà de passar a net la redacció inicial, que finalment serà enquadernada per a crear una mena de llibret amb totes les històries de la classe. Aquests contes breus podran aparèixer en la revista escolar si hi ha o en la pàgina web del centre. Siga quin siga el format, les tres redaccions guanyadores apareixeran en primer lloc.

2.7. MATERIALS, RECURSOS DIDÀCTICS NECESSARIS I MÈTODE DE TREBALL

En aquest apartat es mostra d'una manera més visual quins materials i recursos didàctics són necessaris per a portar a terme cadascuna de les activitats o sessions, tot i que el material desplegat i detallat es troba en l'apartat de l'annex per raons obviades d'espai i llargària.

Taula 3. Material i recursos didàctics necessaris per a portar a terme les activitats de comprensió

Sessió	Material i recurs didàctic necessari	Mètode de treball: disposició de la classe
Sessió 1: Introducció al text narratiu	Pissarra i full complementari amb tres tipologies textuais (vg. l'annex)	Treball individual
Sessió 2: Parlem d'emocions	Pissarra digital i/o accés a Internet: projecció del vídeo i creació del núvol de paraules (en el seu defecte pissarra tradicional). Del revés - Tràiler en català - YouTube	Treball individual
Sessió 2: Parlem d'emocions	Accés a Internet i aparell per a realitzar la cerca per a cadascun dels grups	Treball col·laboratiu en grups: puzle d'Aronson
Sessió 3: Anàlisi i comprensió lectora	Pissarra i dos fulls: text en paper i a banda les preguntes que han de respondre. Targetes amb emoticones	Treball individual
Sessió 3: Anàlisi i comprensió lectora	Pissarra i dos fulls: text en paper i a banda les preguntes que han de respondre	Treball en grups de tres persones.

Taula 2. Material i recursos didàctics necessaris per a portar a terme les activitats d'expressió

Sessió	Material i recurs didàctic necessari	Mètode de treball: disposició de la classe
Sessió 4: Ens expressem	Fitxa amb apartats diversos que els servirà d'esborrany per a començar la història.	Treball individual
Sessió 5: Lectura i concurs final	La redacció feta durant la sessió anterior. Accés a Internet i dispositiu mòbil per a accedir al <i>Padlet</i> i coavaluar els companys.	Treball individual i parcialment voluntari

2.8. AVALUACIÓ DE LES ACTIVITATS

L'avaluació de les activitats del programa es portarà a terme de maneres ben diverses. En primer lloc, les sessions introductòries (la sessió primera i la sessió segona) que porten com a títol: Introducció al text narratiu i Parlem d'emocions, dedicades a les reflexions prèvies de les característiques del text narratiu i de la pressa de consciència de les emocions es portarà a terme d'una manera no oficial, únicament amb l'observació de la participació activa i adequada per part del professorat. Per a realitzar aquesta avaluació no oficial s'utilitzarà la rúbrica següent, que compta amb una puntuació des de l'1 fins al 5, de manera que la nota més baixa és l'1 i la més alta és el 5.

Taula 4. Rúbrica per a les sessions d'observació

Sessions d'observació					
Tret que s'avalua	1	2	3	4	5
Escolta activa					
Participació activa					
Adequació, cohesió i coherència de la participació					
Altres trets de comportament: silenci, atenció i respecte als companys					

Ara bé, quant a la part més pràctica, és a dir, a partir de la sessió número 3: Anàlisi i comprensió lectora, l'avaluació que es portarà a terme serà un poc diferent, ja que en aquesta ocasió s'avalua tant el procés com el producte final, entenent com a producte final les respostes de les preguntes de comprensió. En aquesta sessió, també hi ha un debat inicial que comporta que l'alumnat ha de fer memòria dels trets que s'havien vist en les sessions anteriors. Aquesta part s'avaluarà mitjançant una rúbrica d'observació com la que hi ha més amunt.

Taula 5. Rúbrica per a avaluar el procés d'anàlisi dels textos

Sessions d'anàlisi de textos: comprensió lectora					
Tret que s'avalua	1	2	3	4	5
Escolta activa					
Participació activa					
Adequació, cohesió i coherència de la participació					
Altres trets de comportament: silenci, atenció i respecte als companys					
Adjudicació de rols en el treball en grup i acompliment d'aquests					
Resposta de les preguntes del text					
Identificació de les emocions del text					
Capacitat de resum i d'identificació de l'argument del relat					
Correcció normativa i lèxica en les respostes					

La sessió número 4, que porta com a títol Ens expressem, correspon a l'elaboració d'un text narratiu en què s'expresse alguna de les emocions treballades amb anterioritat. En aquesta part, s'avaluarà també el procés i el producte final, així com, es parlarà atenció al seguiment de recomanacions fetes pel professor o no, mitjançant els criteris d'avaluació que s'exposen més avall. De la mateixa manera que en les sessions prèvies, la puntuació té un rang de l'1 fins al 5. Recordem que la nota més baixa és l'1 i la nota més alta és el 5.

Taula 6. Rúbrica per a avaluar el producte final d'expressió escrit

Sessions de creació					
Tret que s'avalua	1	2	3	4	5
Seguiment de les passes marcades: esborrany, llargària i producte					
Expressió d'una emoció: la ira, la por, el fàstic, l'alegria, la tristesa i/o la sorpresa					
Adequació i característiques del text narratiu					
Correcció normativa i lèxica					
Presentació adequada: marges, lletra llegible i altres					

Finalment, hi ha la sessió 5, titulada Lectura i concurs final, en què com ja s'ha explicat, l'alumnat ha de llegir el producte final davant la resta de companys, de manera voluntària, per tal de ser coavaluat pels companys i participar en el concurs literari, al nivell únicament de l'aula. En aquesta sessió, s'avaluaran alguns trets, com els que s'exposen a la Taula 7 per part del professorat, mentre que la coavaluació es farà per mitjà de la votació al Padlet, al qual s'accedeix amb el codi QR que hi ha més avall i a través de la Taula 8, la qual compta amb expressions i no amb números per tal d'evitar la rivalitat o l'excessiva competitivitat.

Taula 7. Rúbrica per a avaluar la participació en el concurs literari

Sessions de lectura i concurs literari					
Tret que s'avalua	1	2	3	4	5
Voluntarietat per a llegir					
Lectura clara i adequada					
Votació al Padlet de manera correcta					
Capacitat de relacionar una emoció amb una vivència					
Capacitat de detectar emocions					

Codi QR per a accedir al *Padlet* i avaluar els companys (vg. l'annex)

Taula 8. Ferramenta per a coavaluar la resta de companys

Coavaluació					
Tret que s'avalua	MALAMENT	REGULAR	BÉ	MOLT BÉ	PERFECTE
Originalitat					
Expressió d'una emoció de manera clara					
Claredat en la lectura					
Presentació					
Llargària i altres					

Totes aquestes rúbriques seran facilitades de manera conjunta a l'inici de la primera sessió, perquè l'alumnat sàpiga en tot moment quins trets o quines competències ha d'assolir. Pel que fa a la Taula 8, la puntuació es farà de manera anònima, i servirà per a pujar o abaixar un poc la nota cap a l'alça o cap a la baixa després de l'avaluació portada a terme pel professor, ja que allò important per a triar els guanyadors del concurs literari són les votacions al Padlet.

Des de l'inici de les sessions, tots els membres de l'aula també han de saber quin percentatge té aquest projecte dins de l'avaluació del trimestre en què es realitzi. Aquest percentatge, que són dos punts de la nota final, es mostra desglossat per activitats a la Taula 9.

Taula 9 . Percentatge de cadascuna de les activitats i percentatge del trimestre

Percentatge en l'avaluació	
Activitat	Percentatge
Sessions inicials: Introducció al text narratiu i Parlem d'emocions	10% (0,20 punts)
Anàlisi i comprensió lectora	30% (0,60 punts)
Sessions de creació	30% (0,60 punts)
Lectura i concurs literari	20% (0,40 punts)
Fitxa de coavaluació i Padlet	10% (0,20 punts)
Nota total del trimestre:	100% (2 punts)

3. MODIFICACIONS POSSIBLES

Després d'haver pensat amb tot detall la proposta d'estudi en relació amb les emocions i el text narratiu, cal fer-ne una reflexió, tot i que siga de manera breu, dels problemes que poden sorgir al llarg de l'aplicació. En aquest cas, però no estan enfocats al funcionament de l'aula segons les dificultats especials de l'alumnat, ja que com s'ha esmentat més amunt, aquesta és una proposta pensada des del Disseny Universal d'Aprenentatge i els tres principis que aquest presenta.

Les dificultats i les modificacions possibles poden donar-se per la no-identificació de les emocions, pel funcionament respecte l'organització de l'aula, o bé poden estar relacionats amb la capacitat intel·lectual que pot trobar l'alumnat davant d'aquestes activitats, però en aquest darrer cas la solució és canviar-ne el mètode de treball o el format, i parar més atenció als dubtes que podrien sorgir.

Primerament, cal recordar que partim d'uns continguts del currículum explicats amb anterioritat, però que potser algun membre del grup no té assolits d'una manera completa, és a dir, no ha realitzat un aprenentatge significatiu d'aquests durant l'Educació Primària, i per tant, no és capaç de recuperar-los. Per aquesta raó el primer inconvenient s'ha de tractar des de la primera sessió de repàs de la tipologia narrativa i fer-ne un repàs més profund, si escau, perquè tot el grup siga capaç de trobar-ne les diferències entre les tipologies textuais. Per tal de portar a terme aquest repàs es pot recórrer a una activitat senzilla d'identificació o classificació de tipologies textuais amb textos diferents adequats al nivell.

Una vegada aquest problema estiga solucionat, a mesura que avancem en les sessions poden sorgir-ne de nous, com ara la no-identificació de les emocions o el fet de confondre les sis emocions primàries amb altres de secundàries. Per aquest mateix motiu, el fet de facilitar material de reforç és una opció possible (vg. l'annex). El material podria ser una fitxa classificatòria amb un exemple habitual de cadascuna de les sis situacions i trobar-ne una semblant que hagen sentit, així com, incloure fins i tot, un parell de sessions i veure a classe la pel·lícula *Inside Out*, de la qual únicament estava previst veure'n el tràiler.

Pel que fa a les sessions dedicades a la part de comprensió lectora, cal remarcar el fet que vivim en un món en què la diversitat de procedència de l'alumnat està ben present,. Així, possiblement, pot haver-hi algun membre en el grup que siga estranger,

de primera o de segona generació i a qui aquest fet li dificulte (o no) la comprensió i expressió de textos en valencià (dependrà individualment de cadascun dels membres), però si prèviament el/la professor/a ja ha notat aquestes dificultats, cal proporcionar alguna mena d'ajuda, com tot el que s'exposa seguidament:

El text que es treballa de manera individual es pot treballar amb un company valencianoparlant que li explique el contingut o els conceptes que no comprega. També es poden realitzar les activitats conjuntament, mentre que en el cas del text que ja es treballa de manera grupal cal garantir la cooperació i l'ajuda per part de la resta de membres. Així com, a més a més, es pot fer ús, en el cas del fragment d'*Històries del paradís*, d'una manera de fragment audiovisual i representatiu del fragment *Por*, que és precisament el que es proposa de treballar (vg. l'annex).

Si més no, en el cas del fragment de *Mor una vida es trenca un amor*, hi ha vocabulari que pot resultar un poc complicat per a l'alumnat de 1r d'ESO, és per això que es podria comptar amb un diccionari, accés a Internet o en el seu defecte amb un glossari proporcionat pel professor/a, per tal de fer cerques lingüístiques amb la finalitat de resoldre dubtes i facilitar-ne la comprensió (vg. l'annex), ja que una de les activitats que han de realitzar és assenyalar fragments que expressen emocions i açò podria ser confús si no en coneixen el significat.

A tot açò, encara es podria afegir el fet que el nivell del grup podria ser més alt de l'esperat, de manera que a es podria augmentar la dificultat d'algunes activitats, com ara el fet de canviar algunes expressions per altres que expressen la mateixa emoció en els textos de comprensió de X. Sarrià i de J. Pla.

En relació amb les sessions d'expressió escrita o redacció, que tenen lloc a partir de la sessió 4, també podríem trobar algunes dificultats respecte la no adequació al text narratiu, és a dir, l'alumnat podria no seguir les característiques principals d'aquesta tipologia, o bé, no expressar de manera clara cap de les emocions de les quals s'ha parlat en les sessions anteriors. Per tal de solucionar aquests aspectes, ja hi ha una primera correcció del professor/a, però en el cas que no se solucione després de la primera revisió, cal fer una xarrada de manera general si les errades són molt repetides o bé parlar de manera individual i explicar la no adequació i de quina manera es pot millorar en cadascun dels casos.

Si més no, també poden aparèixer problemes ortogràfics, gramaticals o, fins i tot, que de manca de coherència dels textos durant les sessions d'expressió escrita que

es podrien solucionar de la mateixa manera que els textos que no són adequats a la tasca demanada: amb una primera correcció i en el seu defecte amb una xarrada general o individual.

Quant a l'activitat final o concurs literari, podríem trobar-nos davant del fet de no trobar cap voluntari per a llegir la redacció en veu alta. En aquest cas, es pot recórrer a la pàgina web www.app-sorteos.com/es/apps/la-ruleta-decide.com en què de manera aleatòria es trien alguns dels alumnes.

4. CONCLUSIONS

Comptat i debatut, tot i aplicar les propostes de millora davant dels possibles problemes que sorgisquen en l'aula podem trobar-nos amb altres entrebancs com ara el fet que el grup no estiga cohesionat, ja que açò pot suposar l'augment de la vergonya i, habitualment, la disminució de la participació activa per part dels membres del grup. Però, un dels objectius d'aquestes sessions també és fer-los conscients de la importància de la gestió emocional i de la comunicació com a dues ferramentes per al benestar personal i col·lectiu. Si la comunicació és essencial en tots els aspectes de la vida, la gestió emocional encara ho és més: en l'àmbit familiar, en l'àmbit social, en el laboral i com es demostra davant d'aquest entrebanc possible, que sol donar-se en moltes ocasions, també és ben important en l'educatiu, tant entre iguals com entre diferents.

Un dels camins per a aquesta gestió emocional passa primerament pel reconeixement de les emocions existents i segonament pel control, la comunicació i la gestió emocional de cadascú davant de situacions placenteres o no. És per això, que les assignatures de llengua, com és el cas de l'assignatura de Valencià: Llengua i Literatura poden ser un camí adequat per a començar aquest coneixement i aquesta expressió, tot i que siga de manera parcial, per mitjà de l'expressió escrita.

Aquesta proposta de treball es fa en el curs de 1r d'ESO perquè és un moment en què els membres del grup poder ser nous i desconeguts entre ells. Creem que aquesta mena d'activitats poden ajudar a la cohesió del grup, al treball en equip i a conèixer-se entre ells un poc més si procedeixen de centres diferents. Així doncs, entre els aspectes positius que podrien extraure's de l'aplicació de la proposta són:

- Reconeixement i capacitat de detecció de les emocions que senten.
- Comprensió i classificació de les emocions.
- Interacció continuada i cohesionada entre els membres del grup i millora de la relació.
- Capacitat d'expressar, de manera escrita, alguna emoció i un moment en què se senta.
- Aprenen a saber avaluar el treball dels altres de manera crítica i qualitativa.
- Es pot despertar la curiositat per la cultura audiovisual o lectora d'algunes obres.

Si bé és cert que l'autogestió emocional és un camp molt més ampli en què el professorat no és expert, aquesta proposta de treball també es podria amplificar i anar acompanyada d'alguna xarrada de la psicopedagoga del centre o d'algun expert en matèria que al final d'aquestes sessions dedique algunes altres a l'autogestió i a com enfrontar-se a situacions o problemes vitals.

Una de les claus d'aquesta proposta també rau en el fet de poder detectar o entreveure si hi ha algun problema psicològic o psiquiàtric entre els membres de la classe, com podria ser el cas d'algun trastorn de la personalitat o altres. A més, també es podrien detectar casos d'abús parental o problemes semblants, mitjançant les reaccions de l'alumnat en llegir algun fragment, o bé a través de les redaccions, fet que en les classes rutinàries podria ser més complicat.

Finalment, també s'ha de destacar la possibilitat d'ampliar el tractament emocional a altres assignatures, això és, la proposta podria tindre una transversalitat i tractar-se en altres, com és el cas de l'assignatura de Música. En aquesta assignatura l'alumnat hauria de compondre amb l'ajuda del professor una cançó que expressara o suscitara alguna emoció o bé, detectar emocions per mitjà de la musicalitat d'alguns fragments de pel·lícules, curtmetratges o semblants.

En el cas de l'assignatura de Plàstica podrien acompanyar les creacions literàries amb alguna mena d'il·lustració i fins i tot, una portada i contraportada per tal d'acabar de crear un llibret amb tots els textos. I si més no, en el cas de l'assignatura de Comunicació Audiovisual, que en alguns centres és optativa de 1r d'ESO, es podria fins i tot, gravar algun curtmetratge treballant els diferents plànols que coneixen i aprofitant les creacions literàries.

5. BIBLIOGRAFIA

- ADAM, Jean-Michel (1992), *Les textes: types et prototypes*. Nathan, Éditions Nathan.
- BISQUERRA, Rufino (2009), *Psicopedagogía de las emociones*. Madrid, Síntesis.
- CASALS, Hug (2020), «Neurofilosofia de les emocions». *Journal of Neuroeducation*, 1, p. 88-99.
- COLONNA, Vincent (2004), *Autofiction et autres mythomanies littéraires*. París. Tristram.
- GENETTE, Gérard (1972), «Discours du récit». *Figures III*. Seuil, 67-282.
- MARC EUROPEU COMÚ DE REFERÈNCIA PER A LES LLENGÜES: APRENDRE, ENSENYAR, AVALUAR (2003). Catalunya: Generalitat de Catalunya. Disponible en: [Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar. Llengua catalana \(gencat.cat\)](http://gencat.cat) [Consultat en línia: 11/05/2022].
- PAPALIA, Diane *et alii* (2012): *Desarrollo humano*. México, Mc Graw-Hill.
- PIQUER, Adolf & Carme RUFINO (2017): «Personatge i emocions en la pràctica teatral a l'aula». *Anuari de l'agrupació borrianenca de cultura*, 28, p. 84-98.
- PIQUER, Adolf (2018), «La narració identitària com a vehicle de les emocions». *Cultura, lenguaje y representación*, 20, p. 199-213.
- REIAL DECRET 1105-2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'ESO. Disponible en: [6e9003d5-6281-4159-92fe-6c62bdc864f2 \(gva.es\)](http://gva.es). [Consulta en línia: 11/05/2022].

5.1 CORPUS EMPRAT

- ALBEROLA, Carles & GARCIA Roberto (2014): *Joan, el Cendrós*. Alzira, Edicions Bromera.
- PLA, Joan (1990): *Mor una vida es trenca un amor*. Alzira, Edicions Bromera.
- SARRIÀ, Xavi (2008): *Històries del paradís*. Alzira, Edicions Bromera.

6. ANNEXOS

Materials i recursos didàctics

Sessió 1: Introducció al text narratiu

ELS GÈNERES LITERARIS: LA NARRATIVA, EL TEATRE I LA

POESIA

①

El primer matí, quan em vaig despertar, no sabia on era. Va ser una sensació estranya que durà només uns segons, fins que em vaig situar, “Soc a Barcelona, a casa dels cosins”, em vaig dir, i una mena d’excitació i els sorolls que venien de la cuina em van fer llevar-me de seguida.

②

(Al patí, PRISCIL·LA, EVA i IRIS estan assajant una coreografia per a la festa final de curs, amb el radiocasset. EVA, ballant frenèticament, xafa PRISCIL·LA, que, enfadada para de ballar i atura la música)

EVA (A PRISCIL·LA) Marí, què fas?

PRISCIL·LA (*Indignada*) Eva, és la quarta volta que em xafes.

EVA (*Incrèdula*) Jo?

PRISCIL·LA. Si penses continuar fent-ho avisa’m i esta nit no vaig a la festa.

EVA. Si no hi vas, serà perquè no et saps la coreografia

(Mentre EVA i PRISCIL·LA discuteixen, IRIS s’allunya d’elles, s’agenolla i comença a assajar com besar un xic.)

③

Benassal, entre muntanyes,
té el perfum del roserar.
En aquest jardí d’ensomni
esclaten roses tot l’any.

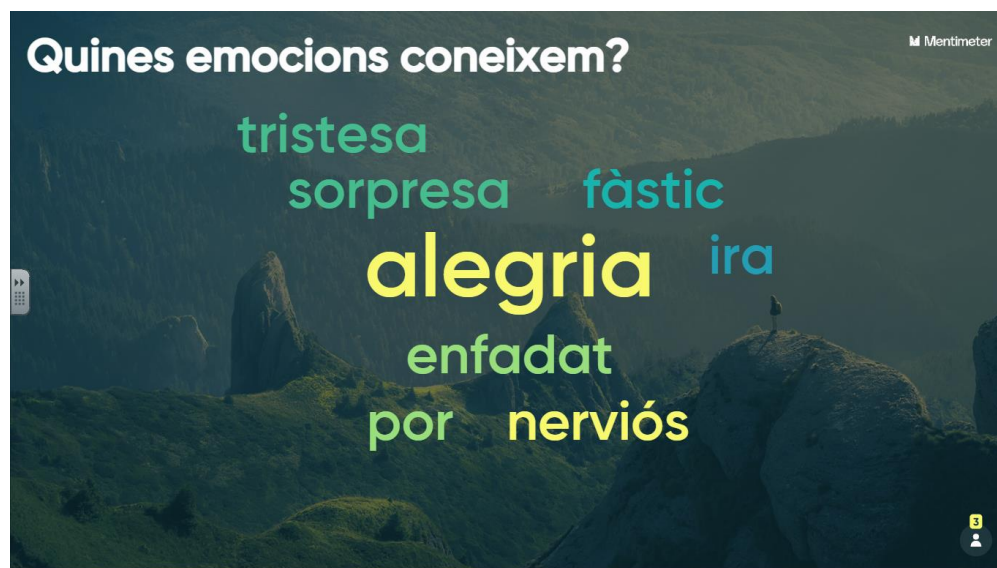
Cara al món, vora els camins
que vénen de la Ciutat,
entre una arbereda ufanosa
on es recullen pardals,
mil rosers de roses belles

pinten l'ocre del bancal
com un mantó de manila
entre roques desplegat.

Sessió 2: Parlem d'emocions

Exemple de com quedaria el *Mentimeter* i enllaç per a accedir-hi

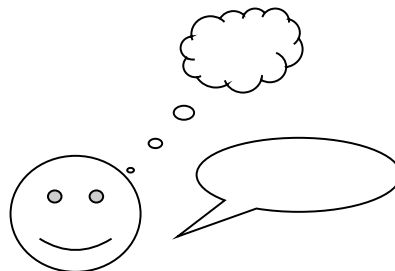
[Del revés - Tràiler en català - YouTube](#)

<https://www.menti.com/bj8gobd2ki>

Classificació de les emocions

Enunciat: busqueu a [Diccionari normatiu valencià \(gva.es\)](http://gva.es) la definició de cadascuna de les emocions que heu après i poseu-li l'etiqueta d'emoció positiva o d'emoció negativa i dibuixeu una emoticona representativa.

La ira, el fàstic, la por, la tristesa, l'alegria, la sorpresa

Emoció: Positiva o negativa	Definició

Exemples de situacions amb emocions (complementari)

Enunciat: Identifica quina emoció sentiries en cadascun d'aquests casos, i escriu-ne una semblant al costat que sí que hages viscut i que suscite la mateixa emoció.

Exemple: No et deixen anar al viatge de fi de curs. Emoció: Ira. Situació semblant: L'altre dia no em van deixar eixir a jugar al carrer.

 Estàs de vacances en el teu lloc preferit. Emoció:

Situació semblant:

 Hi ha un terratrèmol i no trobes un lloc on amagar-te. Emoció:

Situació semblant:

 Un amic ha trencat el teu telèfon de manera intencionada. Emoció:

Situació semblant:

 Ha mort la teua mascota. Emoció:

Situació semblant:

 Et fan una festa que no esperaves pel teu aniversari. Emoció:

Situació semblant:

 Tens per a dinar el que menys t'agrada. Emoció:

Situació semblant:

Sessió 3: Anàlisi i comprensió lectora

Històries del paradís de Xavi Sarrià (2012), pàg. 9 i 10

Nom i cognom	Rol que aconsegueix

Enunciat: Llegiu el text següent de manera individual i després responeu les preguntes juntament amb els membres del vostre grup.

Estic amagat dins d'un armari. Sent la gent cridar. Són crits confusos, borrosos. Els sent però no els distingisc. No sé què diuen. Estic molt nerviós. Tremole. Les cames em fan figa. Tinc ganes de plorar. Déu meu, què faig? No ho sé. Aquest lloc no és massa segur. Serà millor que em moga, que marxe, que intente eixir fora. Encara tinc la imatge de la sang i els crits i tots fugint i el dos de la senyoreta Mälkki estés a terra....Déu meu, per què? Tot ha sigut molt ràpid i caòtic. He corregut entre els trets, els crits i la sang i m'he amagat a l'armari d'una aula. No sé ni com hi he arribat. Déu meu...Però no em puc ensorrar. He de ser fort. He d'eixir d'ací. Ho faig. Avance agenollat entre les cadires i les taules. Intente no fer soroll. Respire fort i ràpid. Ja estic a la porta. Ho he aconseguit. I ara, l'òbric? No, no ho sé...O potser sí...No ho sé. Però he de ser valent.

Òbric la porta. A poc a poc. Tracte de no fer soroll. Però grinyola. La puta porta...Els nervis em cremen l'estómac. Són com agulles. Trac una mica el cap. Veig un passadís llarg i ample. Està buit. Mire a banda i banda. Res estrany. Està completament buit. Però ara comence a veure-ho tot borrós. Em puguen les pulsacions. Per què ho veig tot borrós? Dec estar ferit? Em toque el cos. No tinc cap ferida, però la camisa està tacada de sang. M'espante. Em ve aquella respiració trencada que faig abans de plorar. Però no ho puc fer. No puc plorar...Fes el favor de no plorar! He de mantenir la calma, M'ho repetisc una vegada i una altra fins que aconsegueisc asserenar-me. Trac tot el cap per la porta. Em situe. Veig les roles dels antics alumnes. Per tant estic al tercer pis. Hauré de travessar el passadís per a arribar al vestíbul. Allí hi ha

l'escala que baixa cap a l'entrada principal. D'acord. Ja sé on estic. Però, i ell? On deu ser? Ja no sent crits. Això em posa més nerviós encara. Però he de fugir d'allà. M'hi decidisc. No tinc més opció.

Ràpid! Els batec em colpegen el pit. M'alce i córrec pel passadís buit. Els passos ressonen i la respiració s'amplifica. Arribe a la paret final i m'ature. Hi repenge l'esquena i m'ajup de nou. I de sobte, un tret. TA! I un altre TA! I un altre TA! Fan un soroll esfereïdor, tant com els crits que els segueixen. I més crits, Però no sé d'on venen. Em quede glaçat i respire fort, molt fort, i trac mocs pel nas. Què deu estar passant? M'alce d'un bot i córrec de nou [...].

Mor una vida es trenca un amor de Joan Pla (1990) , pàg. 189-190

Enunciat: Llegiu el text que hi ha a continuació i contesteu les preguntes individualment.

Va ser en aquest moment quan mon pare va irrompre en ca Maria. Hi entrà com un brau i, sense que mitjançàs cap paraula, em va agafar del braç i d'una espenta m'empenyé cap a fora.

- ¿Què fas tu en aquesta casa? – va marmolar embarbusant-se.
- El que em dona la gana. A tu no t'importa gens. –

I vaig voler-me escapar de les seues mans i ell tornà a voler-me enxampar, i jo que no em deixava. D'una nova espenta em va llençar contra la porta. Jo em vaig quedar palplantat en el llindar, agafat del marc, i quan ell va acostar-s'hi, li vaig pegar un colp de peu en el ventre i el vaig deixar adolorit. Tots ho miraven estranyats, però no hi gosaven intervenir, bé sorpresos, bé perquè ara esperaven que jo continuàs pegant-li, bé perquè pensaven que era un assumpte familiar. Mon pare, quan es reféu del colp, va venir cap a mi amb el braç en alt i quan intentà pegar-me li'l vaig esquivar; però tot seguit, amb l'altre puny, em colpí la cara. Vaig aguantar-me el dolor i vaig avançar cap a ell tot brandant el puny dret, perquè la meua ira em donava unes forces insospitades. Els nassos de mon pare rajaven sang i açò el va engrescar encara més. Per uns moments havia oblidat que era mon pare. Tot l'odi, o tot el mal amor, tota la diferent visió que del món teníem tots dos, brollava ara com una deu d'aigua incontenible.

Preguntes per a treballar els textos

1. Quina emoció expressa el protagonista en el text?
2. En quina situació es troba? Resumeix breument què li ha passat.
3. En quina persona està escrit el fragment? I en quin temps verbal?
4. Quin tipus d'oracions usa per a expressar l'emoció? (Curtes, llargues, les repeteix o no les repeteix, amb adjectius o no, etc.) Exemplifica-ho i escriu almenys tres fragments o oracions en què s'expressi clarament el que sent.
5. T'has sentit alguna vegada així? En quina situació?

Material de reforç per a cadascun dels textos (complementari)

Reforç per a *Històries del paradís*

[MICE_VAL_BKTSEBACF_27 "HISTÒRIES DEL PARADÍS. LA POR" - YouTube](#)

Reforç per a *Mor una vida es trenca un amor*

GLOSSARI

- Brandar: Moure amb la mà (una arma o un altre objecte) amb un gest amenaçador de manera ascendent.
- Colpir: Tocar o encertar amb una certa força.
- (Com una) deu d'aigua: Naixement d'aigua
- Embarbussar: Parlar d'una manera poc clara, confusament, deixant les coses a mitjan dir.
- Empènyer: Espentar.
- Engrescar: Entusiasmar-se, animar-se.
- (Entrar) com un brau: entrar amb violència, enfadat.
- Escapolir: Escapar-se.
- Gosar: Atrevir-se a fer alguna cosa.
- Marmolar: Remugar, marmolar.
- Palplantat: Que està (una persona) dreta i immòbil.

Sessió 4: Ens expressem

Nom i cognoms:

Emoció	
Títol	
Argument principal	
Final	

1

5

10

15

20

Sessió 5: Lectura i concurs final

Enllaç de sorteig per a llegir la història a classe (complementari)

[AppSorteos – La Ruleta de la Suerte \(app-sorteos.com\)](http://app-sorteos.com)

Exemple de la coavaluació al Padlet per part dels companys

